

SXEDIO.Q50

21.8.1992: Ο ΜΠΟΥΤΡΟΣ ΓΚΑΛΙ ΥΠΟΒΑΛΛΕΙ ΤΗΝ ΕΚΘΕΣΗ ΤΟΥ ΣΤΗΝ ΟΠΟΙΑ ΠΕΡΙΛΑΜΒΑΒΕΤΑΙ ΚΑΙ Ο ΧΑΡΤΗΣ ΤΟΝ ΟΠΟΙΟ ΕΙΧΕ ΥΠΟΒΑΛΕΙ ΣΤΟΝ ΠΡΟΕΔΡΟ ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ ΚΑΙ ΤΟΝ ΡΑΟΥΦ ΝΤΕΝΚΤΑΣ ΜΕ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑ ΑΥΤΟΣ ΝΑ ΓΙΝΕΙ ΕΠΙΣΗΜΟ ΕΓΓΡΑΦΟ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ

Παρά την αποτυχία και του δεύτερου γύρου των συνομιλιών στη Νέα Υόρκη ο Γενικός Γραμματέας των Ηνωμένων Εθνών Μπούτρος Γκάλι προχώρησε στις αποφάσεις του και υπέβαλε την έκθεση του στο Συμβούλιο Ασφαλείας στην οποία περιέλαβε και τη Δέσμη Ιδεών η οποία πλέον έπαιρνε το όνομά του ως " Δέσμη Ιδεών Γκάλι", στην οποία, αναπόσπαστο μέρος ήταν και ο Χάρτης ο οποίος τώρα γινόταν επίσημο έγγραφο των Ηνωμένων Εθνών.

Ο Γκάλι υπέβαλε την έκθεση του στις **21** Αυγούστου και σ' αυτήν κάλεσε το Σώμα να σκεφθεί σοβαρά υπαλλακτικούς τρόπους για λύση του Κυπριακού, αν οι συνομιλίες που θα επαναλαμβάνονταν στα τέλη Οκτωβρίου δεν οδηγούσαν σε συμφωνία.

Ο Γενικός Γραμματέας ανέφερε ότι η δράση του Συμβουλίου είναι αναγκαία αν δεν υπάρξει συμφωνία και εφ' όσον το σημερινό στάτους κβο δεν αποτελεί βιώσιμη λύση.

Τόνιζε ακόμα στη μακροσκελή έκθεση του ότι η διεθνής κοινότητα έχει το δικαίωμα να αναμένει ότι οι συναντήσεις θα έχουν ως αποτελέσμα μια συμφωνία.

Στην έκθεση του, ωστόσο, ο Γκάλι παρέθετε το χάρτη, αλλά απέφευγε να κάμει εισηγήσεις σχετικά με το ποσοστό εδάφους που θα πρέπει να έχει υπό τον έλεγχο της η κάθε πλευρά.

Ανέφερε ο Μπούτρος Γκάλι στην έκθεση του:

1. Η παρούσα έκθεση πάνω στην αποστολή των καλών υπηρεσιών μου στην Κύπρο υποβάλλεται σύμφωνα με τη διατακτική παράγραφο **10** του ψηφίσματος **750 (1992)** του Συμβουλίου Ασφαλείας της **10ης** Απριλίου, **1992** με την οποία το Συμβούλιο μου ζητούσε να

υποβάλω μέχρι τον Ιούλιο του **1992** το αργότερο, πλήρη έκθεση για το αποτέλεσμα των προσπαθειών μου και να υποβάλω συγκεκριμένες εισηγήσεις για το ξεπέρασμα οποιασδήποτε δυσκολίας που ανέμενε.

2. Στην πιο πρόσφατη έκθεση μου για αυτό το θέμα (**S23780**) της **3ης** Απριλίου **1992**) περιέγραψα την προσπάθεια που έχει καταβληθεί τα δυο προηγούμενα χρόνια για την ετοιμασία μιας Δέσμης Ιδεών για ένα Πλαίσιο Συνολικής Συμφωνίας. Συνόψισα το κείμενο της Δέσμης Ιδεών που είχε προκύψει μετά από παρατεταμένες επαφές με τα μέρη εκφράζοντας τη γνώμη ότι αυτή περιείχε τα στοιχεία για μια δίκαιη λύση πάνω σε σημαντικό αριθμό στοιχείων της συνολικής συμφωνίας. Επιπλέον, ανέφερα ότι αν μπορούσε να επιτευχθεί παρόμοια πρόοδος στα εκκρεμή θέματα της Δέσμης Ιδεών, ιδιαίτερα στο θέμα των εδαφικών προσαρμογών και των εκτοπισμένων, θα μπορούσε να επιτευχθεί μια συνολική λύση.

3. Στο ψήφισμα **750 (1992)** το Συμβούλιο ασφαλείας, μεταξύ άλλων, υιοθέτησε τη Δέσμη Ιδεών που περιγράφεται σε συγκεκριμένες παραγράφους της προαναφερθείσας Έκθεσης μου "ως μια κατάλληλη προϋπόθεση ότι η εργασία που απομένει να γίνει στα εκκρεμή θέματα, ιδιαίτερα στο θέμα των εδαφικών προσαρμογών και των εκτοπισμένων, θα συμπληρωθεί σαν ένα ολοκληρωμένο πακέτο που θα συμφωνηθεί μεταξύ των δυο κοινοτήτων " το Συμβούλιο έχει ζητήσει επίσης να συνεχίσω τις εντατικές μου προσπάθειες για συμπλήρωση της Δέσμης Ιδεών το Μάιο και τον Ιούνιο, να κρατώ το Συμβούλιο πλήρως ενήμερο για τις προσπάθειες μου και να ζητήσω την άμεση υποστήριξη του Συμβουλίου οποτεδήποτε παραστεί ανάγκη.

Η ΠΡΟΣΠΑΘΕΙΑ ΑΠΟ ΤΟΝ ΑΠΡΙΛΗ ΤΟΥ **1992**

4. Μετά την υιοθέτηση του ψηφίσματος **750** της **10ης** Απριλίου **1992**, οι αντιπρόσωποι μου

επισκέφθηκαν την περιοχή από τις 8 μέχρι τις 15 Μαΐου για περαιτέρω συζητήσεις με τις δυο πλευρές στην Κύπρο και με τις Κυβερνήσεις της Ελλάδας και της Τουρκίας. Στην Αγκυρα έγιναν δεκτοί από τον Πρωθυπουργό Ντεμιρέλ και στην Αθήνα από τον Πρωθυπουργό Μητσοτάκη. Αμφότεροι οι Πρωθυπουργοί επαναβεβαίωσαν τη έντονη υποστήριξη τους προς την παρούσα προσπάθεια μου.

5. Υπό το φως αυτών των συζητήσεων στην περιοχή, με επιστολή μου την 1η Ιουνίου 1992 στους αρχηγούς των δυο κοινοτήτων, τους κάλεσα να συναντηθούν μαζί μου στην έδρα των Ηνωμένων Εθνών στη Νέα Υόρκη, αρχίζοντας από τις 18 Ιουνίου 1992, και για όσο λογικό χρονικό διάστημα απαιτηθεί για επίτευξη συμφωνίας πάνω σε μια Δέσμη Ιδεών για ένα Πλαίσιο Συνολικής Συμφωνίας. Στην επιστολή της πρόσκληση μου, υπενθύμιζα ότι η Δέσμη Ιδεών είχε προκύψει από τη βάση μιας σειράς μακρών συζητήσεων κατά τις οποίες οι αντιπρόσωποι μου παρουσίασαν Ιδέες κάτω από τις διάφορες επικεφαλίδες μιας τέτοιας συμφωνίας. Σημείωσα ότι σε συμπληρωματικές συζητήσεις αυτές οι ιδέες είχαν αναπτυχθεί και τροποποιηθεί σε μια προσπάθεια να ανταποκρίνονται στα νόμιμα συμφέροντα και λογικές ανησυχίες των δυο μερών. Υπέδειξα στους δυο ηγέτες την πρόθεσή μου να συνεχίσω την ίδια διαδικασία στις συναντήσεις της Νέας Υόρκης. Επίσης υπέδειξα στους δυο ηγέτες ότι σύμφωνα με τις πιο πρόσφατες συζητήσεις και το ψήφισμα 750 (1992) του Συμβουλίου Ασφαλείας, ήταν τώρα δυνατό να δώσουμε μια Δέσμη ιδεών που να καλύπτει τις οκτώ επικεφαλίδες, κάθε μια με ίδια σαφήνεια και ότι αυτό θα βοηθούσε τους ηγέτες να ασχοληθούν με τη Δέσμη Ιδεών σαν ένα ολοκληρωμένο σύνολο.

6. Στην επιστολή της πρόσκλησης μου που απηύθυνα προς τους δυο ηγέτες την 1η Ιουνίου 1992, πρότεινα επίσης ότι μετά από χωριστές αρχικές συναντήσεις με

τον κάθε ένα τους οι επόμενες μέρες αφιερωθούν σε εκ τού σύνεγγυς συνομιλίες πάνω στη Δέσμη Ιδεών καλύπτοντας και τις οκτώ επικεφαλίδες με ίση σαφήνεια με σκοπό να διευρυνθεί η πιθανότητα επίτευξης μιας συμφωνίας σαν ένα ολοκληρωμένο σύνολο. Σύμφωνα με το ψήφισμα **750 (1992)**, ανέφερα ότι η αρχική προσοχή θα επικεντρωθεί στα εκκρεμή θέματα ιδιαίτερα σε αυτά των εδαφικών προσαρμογών και των εκτοπισμένων. Πρότεινα επιπλέον ότι, αν οι δυο ηγέτες φθάσουν σε ακτίνα συμφωνίας και στις οκτώ επικεφαλίδες, τις εκ του σύνεγγυς συνομιλίες ακολουθήσει κοινή συνάντηση για συμπλήρωση της εργασίας. Μια επιτυχής κοινή συνάντηση, ανέφερα, θα βοηθήσει τη σύγκληση μιας υψηλού επιπέδου διεθνούς συνάντησης, όπως προνοείται από το Συμβούλιο Ασφαλείας, για την ολοκλήρωση ενός πλαίσιου συνολικής συμφωνίας.

7. Και οι δυο ηγέτες αποδέχθηκαν την πρόσκληση μου και ακολούθως, μετά από ακόμη μια προπαρασκευαστική επίσκεψη στην περιοχή από τους αντιπροσώπους μου στις αρχές Ιουνίου, άρχισα ξεχωριστές συναντήσεις με τους δυο ηγέτες στην έδρα των Ηνωμένων Εθνών στις **18 Ιουνίου 1992**.

8. Την **1ην Ιουνίου 1992** έγραψα, επίσης, στους Πρωθυπουργούς της Ελλάδας και της Τουρκίας, εισηγούμενος ότι θα ήταν υποβοηθητικό αν ο κάθε ένας διόριζε από ένα ανώτερο αξιωματούχο να βρίσκεται στη Νέα Υόρκη, καθ όλη τη διάρκεια των συναντήσεων. Και οι δυο Πρωθυπουργοί ανταποκρίθηκαν θετικά και έτσι ο καθένας είχε ένα ανώτερο εκπρόσωπο στη Νέα Υόρκη, κατά τη διάρκεια της περιόδου των συναντήσεων.

9. Οι εκ του σύνεγγυς συνομιλίες που είχα με τους δυο ηγέτες άρχισαν στις **18 Ιουνίου** και συνεχίστηκαν, σε μια πρώτη φάση, μέχρι τις **23 Ιουνίου**. Κατά την περίοδο αυτή συναντήθηκα σε πέντε

περιπτώσεις με τον κάθε ηγέτη χωριστά και τους φιλοξένησα σε μια σύντομη κοινή κοινωνική συνάντηση. Αυτές οι συναντήσεις διήρκεσαν συνολικά **10** περίπου ώρες, λόγω της απουσίας μου από την έδρα των Ηνωμένων Εθνών. Συμφωνήθηκε ότι θα επαναληφθούν στη Νέα Υόρκη στις **15** Ιουλίου **1992**.

10. Η υιοθέτηση στις **13** Ιουλίου **1992** δήλωσης του Συμβουλίου Ασφαλείας (**S/24271**), είχε ευνοϊκές επιπτώσεις στην επανάληψη των εκ τού σύνεγγυς συνομιλιών στις **15** Ιουλίου. Σ εκείνη τη δήλωση το Συμβούλιο, μεταξύ άλλων, επαναβεβαίωσε την υποστήριξη του προς τη Δέσμη Ιδεών ως κατάλληλης βάσης για την επίτευξη ενός πλαισίου συνολικής συμφωνίας, όπως αναφέρθηκε προηγουμένως στην παράγραφο **4** του ψηφίσματος **750 (1992)**. Θεωρούσε ότι οι επικείμενες συναντήσεις αποτελούσαν μια αποφασιστική φάση στην προσπάθεια του Γενικού Γραμματέα και καλούσε τους δυο ηγέτες να είναι έτοιμοι να πάρουν τις αναγκαίες αποφάσεις για να πετύχουν συμφωνία πάνω σε κάθε ένα από τα θέματα που περιλαμβάνονται στη Δέσμη Ιδεών ως ολοκληρωμένο σύνολο. Και επαναβεβαίωσε την απόφαση να παρακολουθεί το Κυπριακό πάνω σε συνεχή και άμεση βάση, σε υποστήριξη των προσπαθειών για συμπλήρωση της Δέσμης Ιδεών και την ολοκλήρωση ενός πλαισίου συμφωνίας.

11. Κατά την περίοδο της επανάληψης των εκ του σύνεγγυς συνομιλιών (**15** Ιουλίου-**11** Αυγούστου) εγώ ή οι αντιπρόσωποι μου είχαμε **36** περίπου χωριστές συναντήσεις με τους δυο ηγέτες και τους παρέθεσα κοινό γεύμα εργασίας στις **17** Ιουλίου. Εκτός από πολυθάριθμες ανεπίσημες συναντήσεις με τους δυο ηγέτες και τις αντιπροσωπείες τους, οι αντιπρόσωποι μου κι εγώ είχαμε χωριστές διαβουλεύσεις με τους δυο ηγέτες συνολικής διάρκειας **40** περίπου ωρών.

12. Αφού ανασκόπησα τις εκ του σύνεγγυς

συνομιλίες, που πραγματοποιήθηκαν από τις 15 Ιουλίου μέχρι τις 11 Αυγούστου 1992, και σύμφωνα με τις συμφωνημένες διαδικασίες των συνομιλιών, προσκάλεσα τους δυο ηγέτες να παραστούν στις κοινές συναντήσεις που θα άρχιζαν στις 12 Αυγούστου 1992 για να διαπραγματευτούν μια συμφωνία με βάση τη Δέσμη ιδεών, περιλαμβανομένων των εισηγήσεων μου για εδαφικές προσαρμογές και για το θέμα των εκτοπισμένων. Οι δυο ηγέτες αποδέχθηκαν την πρόσκληση μου. Συμφώνησαν επίσης ότι οι συζητήσεις θα επικεντρώνονταν πρώτα στο θέμα των εκτοπισμένων και όταν αντιμετωπίζετο ικανοποιητικά το θέμα αυτό θα προχωρούσαν στις συνταγματικές διευθετήσεις και αργότερα μετά τη μελέτη αυτού του θέματος, θα προχωρούσαν στο θέμα των εδαφικών προσαρμογών και αργότερα σε άλλα θέματα που απαρτίζουν τη συμφωνία.

13. Συνολικά έγιναν τέσσερις κοινές συναντήσεις, μια στις 12 Αυγούστου, δυο στις 13 Αυγούστου και μια στις 14 Αυγούστου. Η συνολική διάρκεια των κοινών συναντήσεων, περιλαμβανομένου του γεύματος εργασίας που είχε παρατεθεί νωρίτερα, ήταν 8 ώρες. Στις 14 Αυγούστου εισηγήθηκαν όπως οι κοινές συνασνήσεις εισέλθουν σε ανάπαυλα για προβληματισμό και συμφωνήθηκε από όλους τους ενδιαφερομένους ότι οι κοινές συζητήσεις επαναληφθούν στην έδρα των Ηνωμένων Εθνών στις 26 Οκτωβρίου 1992.

ΟΙ ΣΥΖΗΤΗΣΕΙΣ ΜΟΥ ΜΕ ΤΑ ΜΕΡΗ

14. Κατά την έναρξη των εκ του σύνεγγυς συνομιλιών στη Νέα Υόρκη τα μέσα Ιουνίου, υπογράμμισα και στους δυο ηγέτες τις μεγάλες προσδοκίες, διεθνώς και στην Κύπρο, είχαν δημιουργηθεί αναφορικά με τη σημερινή προσπάθεια. Ιδιαίτερα τόνισα εμφαντικά τις προσδοκίες του Συμβουλίου Ασφαλείας. Τους είπα ότι τα δυο μέρη έπρεπε από πολύ καιρό να πάρουν τις σημαντικές

πολιτικές αποφάσεις που είναι αναγκαίες για μια συμφωνημένη λύση μέσω διαπραγματεύσεων και ότι η συνέχιση του στάτους κβο δεν αποτελεί βιώσιμη επιλογή.

15. Είπα στους δυο ηγέτες ότι πρώτα θα επικέντρωνα την προσοχή μου στα δυο εκκρεμή θέματα, εκείνα των εδαφικών προσαρμογών και των εκτοπισμένων, όπως όριζε το Συμβούλιο Ασφαλείας, και ότι θα προχωρούσα στη συζήτηση των άλλων θεμάτων μόλις έμενα ικανοποιημένος ότι είχε επιτευχθεί λογική πρόοδος που θα έφερνε τα δυο μέρη σε ακτίνα συμφωνίας πάνω σ αυτά τα δυο θέματα. Και οι δυο συμφώνησαν να τηρήσουν καστά τη διάρκεια των συνομιλιών τη διαδικασία που θα όριζα κατά την άσκηση των εξουσιών που μου παρείχε η αποστολή καλών υπηρεσιών.

16. Κατά την επανάληψη των εκ του σύνεγγυς συνομιλιών στις **15** Ιουλίου, παρουσίασα και στους δυο ηγέτες το κείμενο της Δέσμης Ιδεών, περιλαμβανομένων των εδαφικών προσαρμογών που εισηγούμουν και που φαίνονταν σε χάρτη, και ζήτησα από τους δυο ηγέτες να το δεχθούν σαν βάση για την επεξεργασία μιας συνολικής συμφωνίας. Ολόκληρη η Δέσμη Ιδεών παρατίθεται σε παράρτημα.

ΕΔΑΦΙΚΕΣ ΠΡΟΣΑΡΜΟΓΕΣ

17. Η περιοχή της ουδέτερης ζώνης που ελέγχεται από τα Ηνωμένα Έθνη περιλαμβάνει περίπου **3%** του εδάφους της Κύπρου. Η περιοχή στα βόρεια της ουδέτερης ζώνης αποτελεί περίπου **36%**. Πριν από τα γεγονότα του **1974** ο πληθυσμός της Κύπρου ήταν περίπου **80%** Ελληνοκύπριοι, **18%** Τουρκοκύπριοι και **2%** Μαρωνίτες και άλλοι.

16. Ο χάρτης στη Δέσμη Ιδεών χαράσσει τα όρια δυο ομόσπονδων κρατών, σύμφωνα με τα κριτήρια που

περιλαμβάνονται στην προηγούμενη μου Εκθεση (S23780, παράγραφος 25) και που υιοθετήθηκαν από το Συμβούλιο Ασφαλείας, δηλαδή ότι μεγάλος αριθμός Ελληνοκυπρίων εκτοπισμένων θα μπορέσει να επιστρέψει στα σπίτια του στην περιοχή που θα περιέλθει υπό Ελληνοκυπριακή διοίκηση. Λαμβάνει επίσης υπόψη τα κριτήρια που είχε αναφέρει ο κ. Ντενκτάς στον αντιπρόσωπο μου στις προηγούμενες συναντήσεις ότι:

(1) οι εδαφικές προσαρμογές θα διατηρούν την παράλια περιοχή που σήμερα βρίσκεται υπό τον έλεγχο των Τουρκοκυπριακών αρχών,

(2) το προτεινόμενο Τουρκοκυπριακό Ομόσπονδο κράτος να εφάπτεται στα ανατολικά της κυρίαρχης Βάσης του ηνωμένου Βασιλείου,

(3) οι εδαφικές προσαρμογές να μην επηρεάσουν τα παραδοσιακά Τουρκοκυπριακά χωριά,

(4) οι εδαφικές προσαρμογές να λάβουν υπόψη την κατανομή των υδατινών πόρων στο νησί και

(5) ο αερολιμένας που είναι γνωστός σαν "Ερτζιάν" να αφεθεί στην περιοχή που θα είναι υπό τουρκοκυπριακή διοίκηση.

19. Ο κ. Ντενκτάς εξέφρασε δυσαρέσκεια για το γεγονός ότι παρουσίασα ένα χάρτη και στα δυο μέρη και για την προτεινόμενη οριοθέτηση. Η εκτίμηση του ήταν ότι η προτεινόμενη εδαφική προσαρμογή, δηλαδή η περιοχή που θα περιέλθει υπό Ελληνοκυπριακή διοίκηση, θα είχε σαν αποτέλεσμα τον εκτοπισμό των σημερινών κατοίκων από την επηρεαζόμενη περιοχή. Πρόσθετα προς τις ανησυχίες του για το ξερίζωμα των σημερινών κατοίκων στην επηρεαζόμενη περιοχή, εξέφρασε φόβους για τις επιπτώσεις της προτεινόμενης εδαφικής προσαρμογής πάνω στην οικονομική ευημερία της Τουρκοκυπριακής κοινότητας, ιδιαίτερα αναφορικά με τις εύφορες περιοχές της Μόρφου όπου καλλιεργούνται εσπεριδοειδή και άλλα φρούτα. Εξέφρασε επίσης ανησυχίες για τις επιπτώσεις μιας τέτοιας εδαφικής

διευθέτησης πάνω στους παραδοσιακούς υδάτινους πόρους της Τουρκοκυπριακής περιοχής.

20. Κατά τη διάρκεια των εκ του σύνεγγυς συνομιλιών είχα μακρές συζητήσεις με τον κ. Ντενκτάς, όπως και οι αντιπρόσωποι μου, για τη βάση των εδαφικών διευθετήσεων που περιλαμβάνονται στη Δέσμη Ιδεών. Ο κ. Ντενκτάς εκδήλωσε προθυμία να δεχθεί εδαφικές προσαρμογές που θα είχαν σαν αποτέλεσμα το Τουρκοκυπριακό ομόσπονδο κράτος να περιλαμβάνει **29%+**, όπως είχε δεχθεί τα τέλη του **1984** και ξανά το **1986**.

21. Ο κ. Ντενκτάς υπέβαλε τέσσερις ξεχωριστές προτάσεις για εδαφική προσαρμογή. Καμιά από αυτές τις προτάσεις δεν ήταν κοντά στις εδαφικές προσαρμογές που περιλαμβάνονται στη Δέσμη Ιδεών, κυρίως στην περιοχή δυτικά της Λευκωσίας.

22. Ο Πρόεδρος Βασιλείου εξέφρασε την άποψη ότι οποιαδήποτε εδαφική προσαρμογή πρέπει να διασφαλίζει ότι η περιοχή που θα περιέλθει υπό Ελληνοκυπριακή διοίκηση θα πρέπει να είναι τέτοια ώστε να καθιστά δυνατή την επιστροφή του μεγαλύτερου δυνατού αριθμού Ελληνοκυπρίων στα σπίτια τους. Αν και δεν θεωρούσε τις προτεινόμενες εδαφικές προσαρμογές δίκαιες, δήλωσε ότι ήταν έτοιμος να διαπραγματευθεί μια συμφωνία πάνω σ αυτή τη βάση.

21. Από της πλευράς μου εξέφρασα και στους δυο ηγέτες την ισχυρή πεποίθησή μου ότι η αποστολή καλών υπηρεσιών μου μου εμπιστεύθηκε το Συμβούλιο Ασφαλείας μου επέτρεπε να υποβάλω χάρτη για μελέτη από τα δυο μέρη. Υπενθύμισα ότι είχε επιτευχθεί νωρίτερα συμφωνία με τα δυο μέρη, όπως η συζήτηση του εδαφικού μη βασιστεί σε ποσοστά, αλλά μάλλον πάνω σε μια γραμμή που θα χαραχθεί σε χάρτη. Υπέδειξα ότι οι εδαφικές προσαρμογές δεν μπορούν να

συζητηθούν ουσιαστικά πάνω σε βάση ποσοστών, αλλά πάνω σε βάση μιας σαφούς ένδειξης των συγκεκριμένων περιοχών.

24. Αναγνώρισα ότι οι εδαφικές διευθετήσεις που θα γίνονταν έπρεπε να λαμβάνουν υπόψη τα συμφέροντα και τις ανησυχίες και των δυο πλευρών και ότι η προβλεπόμενη λύση δεν έπρεπε να δημιουργήσει νέους πρόσφυγες ή εκτοπισμένους. Υπέδειξα ότι η Δέσμη Ιδεών προνοούσε:

(1.) ότι οι Τουρκοκύπριοι, οι οποίοι πριν τα γεγονότα του **1974** ζούσαν στην περιοχή που θα περιεχόταν- λόγω των εδαφικών αναπροσαρμογών- κάτω από Ελληνοκυπριακή διοίκηση, θα μπορούν να επιλέξουν να παραμείνουν στα σπίτια τους,

(2) ότι άλλοι Τουρκοκύπριοι, που τώρα ζουν στην επηρεαζόμενη περιοχή και οι οποίοι επιθυμούν να παραμείνουν στην περιοχή αυτή ή να επιστρέψουν στις παλιές περιουσίες τους, θα μπορούν να το πράξουν,

(3) ότι σε εκείνους που επιθυμούν να μετακινηθούν στην περιοχή που θα είναι υπό Τουρκοκυπριακή διοίκηση, πρέπει προηγουμένως να παρασχεθεί ανάλογη εναλλακτική διαμονή στην περιοχή αυτή και να δοθεί σ αυτούς βοήθεια για οικονομική αποκατάσταση.

25. Παρατήρησα ότι η οικονομική σημασία της περιοχής Μόρφου είχε ελαττωθεί λόγω της μείωσης της αξίας των καλλιεργούμενων εσπεριδοειδών και ότι το Τουρκοκυπριακό ομόσπονδο κράτος θα περιλάμβανε το **55%** περίπου των ακτών του νησιού- που αποτελεί τον πλέον πολύτιμο φυσικό πόρο της Κύπρου. Αναφορικά με το πρόβλημα των υδατινών πόρων, τόνισα ότι αυτοί θα πρέπει να αναπτυχούν και να διοικούνται σε ομοσπονδιακό επίπεδο προς το κοινό όφελος και των δυο ομόσπονδων κρατών. Υπέδειξα ότι η υδατική κατάσταση γενικά, και ιδιαίτερα στην περιοχή Μόρφου, έφθανε σε κρίσιμο σημείο και ότι το στάτους κβο θα παρέμενε βιώσιμη επιλογή μόνο για μικρό

ακόμη χρονικό διάστημα. Εισηγήθηκα όπως οι ομοσπονδιακές διευθετήσεις εγγυούνται ότι το κάθε ομόσπονδο κράτος θα έχει στη διάθεση του, τουλάχιστον, την καστά κεφαλή προμήθεια νερού που έχει σήμερα η κάθε κοινότητα.

26. Κατόπιν εισήγησης μου και οι δυο ηγέτες δήλωσαν προθυμία να ετοιμάσουν πρόγραμμα, το οποίο θα χρηματοδοτηθεί από ομοσπονδιακά κονδύλια ως μέρος του Συνολικού Πλαισίου Συμφωνίας, που θα προνοεί, προτού γίνουν οποιεσδήποτε μετακινήσεις πληθυσμού, την παροχή εναλλακτικής στέγης και πλήρους οικονομικής και κοινωνικής υποδομής σε όλους εκείνους που θα επηρεαστούν από τις εδαφικές προσαρμογές.

ΕΚΤΟΠΙΣΜΕΝΟΙ

27. Το μέρος της Δέσμης Ιδεών με τίτλο " Εκτοπισμένοι" σκοπό έχει να πειλύσει με δίκαιο και πρακτικό τρόπο την κατάσταση που δημιουργήθηκε με τον εκτοπισμό μεγάλου αριθμού τόσο Ελληνοκυπρίων όσο και Τουρκοκυπρίων, στη διάρκεια και μετά από παλιές εχθροπραξίες στο νησί. Υπολογίζεται ότι ως αποτέλεσμα των γεγονότων του **1974** εκτοπίστηκαν **160,000** Ελληνοκύπριοι και **45,000** Τουρκοκύπριοι. Η λύση που περιλαμβάνει η Δέσμη Ιδεών αντιμετωπίζει το θέμα των πρακτικών δυσκολιών της Τουρκοκυπριακής πλευράς, ενώ ταυτόχρονα σέβεται τις σημαντικές αρχές που εμπλέκοντα στο θέμα αυτό.

28. Ο κ. Ντενκιάς δήλωσε ότι αποδέχεται την αρχή του δικαιώματος επιστροφής και το δικαίωμα ιδιοκτησίας, νοουμένου ότι θα ληφθούν υπόψη οι πρακτικές δυσκολίες της Τουρκοκυπριακής πλευράς. Ραυτόχρονα, υπογράμμισε την ανάγκη αναγνώρισης της εγκυρότητας των "τίτλων ιδιοκτησίας" που εξέδωσαν οι Τουρκοκυπριακές αρχές σε άτομα, τα οποία μετά το **1974** κατείχαν περιουσίες Ελληνοκυπρίων που

βρίσκονταν στην περιοχή που τώρα ελέγχεται από τους Τουρκοκυπρίους.

29. Αναφορικά με την αντιμετώπιση των πρακτικών δυσκολιών της κοινότητας του, ο κ. Ντενκτάς έκαμε πρόβλεψη για ένα μακρύ κατάλογο κατηγοριών Τουρκοκυπρίων, που σήμερα διαβιούν σε πρώην κατοικίες Ελληνοκυπρίων και, οι οποίοι, κατά την άποψη του, δεν θα πρέπει να υποχρεωθούν να τις εκκενώσουν προς όφελος του ιδιοκτήτη τους που θα επιστρέψει. Σε τέτοιες περιπτώσεις ο τελευταίος θα αποζημιωθεί. Ο κ. Ντενκτάς ζήτησε όπως ο καθορισμός των πιο πάνω κατηγοριών Τουρκοκυπρίων "ιδιοκτητών"/κατόχων θα πρέπει να γίνει από τις αρχές του Τουρκοκυπριακού ομόσπονδου κράτους.

30. Επιπρόσθετα, ο κ. Ντενκτάς ζητεί επίσης όπως υπάρξει μηχανισμός αναθεώρησης, σε κάθε ομόσπονδο κράτος, ο οποίος, με τρόπο αμοιβαία συμφωνημένο, να αποφασίζει, μετά από προσφυγή του σημερινού "ιδιοκτήτη"/κατόχου, κατά πόσο υπάρχουν περιστάσεις, οι οποίες αποκλείουν επαναμετακίνηση στη συγκεκριμένη περίπτωση.

]

31. Από μέρους του ο Πρόεδρος Βασιλείου συμφώνησε, όπως και σε άλλα θέματα, ότι η Δέσμη Ιδεών, παρέχει τη βάση για επίτευξη Πλαισίου Συνολικής Συμφωνίας. επέμεινε πάνω στην αρχή του Δικαιώματος Επιστροφής και του Δικαιώματος Ιδιοκτησίας, και αναγνώρισε την ανάγκη επίλυσης των πρακτικών δυσκολιών που αντιμετωπίζει η Τουρκοκυπριακή πλευρά. Τόνισε ότι αντιτίθεται σε οποιαδήποτε αναγνώριση μαζικής κατάσχεσης της περιουσίας των εκτοπισμένων δεδομένου ότι αυτό θα είναι αντίθετο προς τα ψηφίσματα των Ηνωμένων Εθνών και τις συμβάσεις περί ανθρωπίνων Δικαιωμάτων.

32. Δήλωσε ότι το σύνολο της ιδιοκτησίας που

ανήκει στους Ελληνοκυπρίους στην περιοχή, η οποία με βάση τις προτεινόμενες εδαφικές προσαρμογές θα αποτελεί το Τουρκοκυπριακό Ομόσπονδο Κράτος, είναι διπλάσιο του συνόλου της ιδιοκτησίας των Τουρκοκυπρίων στην περιοχή που θα αποτελεί το Ελληνοκυπριακό Ομόσπονδο κράτος. Πρόσθεσε ότι η αναλογία μεταξύ των αντίστοιχων τιμών του 1974 των Ελληνοκυπριακών και των Τουρκοκυπριακών αυτών περιουσιών είναι 8:1. Αντιτίθεται στην αντίληψη περί "μηδενισμού" των περιουσιών των εκτοπισμένων και αποδίδει σημασία στην επιλογή της μακροπρόθεσης εκμίσθωσης και άλλων εμπορικών διευθετήσεων, πρόνοια την οποία ο κ. Ντενκτάς συμφώνησε να μελετήσει.

ΑΛΛΑ ΘΕΜΑΤΑ

33. Κατά τις τελευταίες ημέρες των επαναληφθεισών εκ του σύννεγγυς συνομιλιών, οι αντιπρόσωποι μου ανασκόπησαν με τον κάθε ηγέτη τις άλλες έξι επικεφαλίδες της Δέσμης Ιδεών. Κάθε ηγέτης ενημερώθηκε για τις απόψεις του άλλου επί του θέματος αυτού. Κατά τις συζητήσεις με τον κ. Ντενκτάς, αυτός υπέβαλε απόψεις πάνω στα θέματα της κυριαρχίας, των μεταβατικών διευθετήσεων, της ομοσπονδιακής εκτελεστικής εξουσίας, της συμμετοχής της Κύπρου σε διάφορους διεθνείς οργανισμούς και της οικονομικής ανάπτυξης. Πάνω σ αυτό οι αντιπρόσωποί μου υπογράμμισαν την ανάγκη αποφυγής προβολής θέσεων, οι οποίες θα αλλοίωναν το ευαίσθητο ισοζύγιο της Δέσμης Ιδεών και θα ήταν αντίθετες προς τα ψηφίσματα του Συμβουλίου Ασφαλείας. Αν, όπως ελπίζω, υπάρξει συμμόρφωση προς τη συμβουλή αυτή, πιστεύω ότι οι δυο πλευρές είναι σε ακτίνα συμφωνίας πάνω στα άλλα έξι θέματα της Δέσμης Ιδεών.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

34. Στην προηγούμενη Εκθεση μου (S23780), δήλωσα ότι η Δέσμη Ιδεών, νοουμένου ότι διευκρινίζει επαρκώς τα εκκρεμούντα θέματα, και ιδιαίτερα τις εδαφικές προσαρμογές και το θέμα των εκτοπισμένων, παρέχει μια δίκαιη βάση πάνω στην οποία μπορεί να επιτευχθεί συμφωνία. Πιστεύω ότι φθάσαμε στο στάδιο αυτό. Οι εισηγήσεις που περιέχονται στη Δέσμη Ιδεών για τους εκτοπισμένους και τις εδαφικές προσαρμογές φέρουν τα δυο αυτά στοιχεία στο ίδιο επίπεδο σαφήνειας όπως τα άλλα στοιχεία της Δέσμης Ιδεών. Ως εκ τούτου, τα μέρη θα πρέπει τώρα να είναι σε θέση να καταλήξουν σύντομα σε συμφωνία. Η εντατική προσπάθεια μεταξύ Ιουνίου και Αυγούστου θα μπορούσε να επιτύχει το στόχο αυτό αν επιδεικνυόταν μεγαλύτερος βαθμός πολιτικής θέλησης.

35. Στο θέμα των εδαφικών προσαρμογών έχουν πραγματοποιηθεί για πρώτη φορά ουσιαστικές συζητήσεις, αλλά είναι ανάγκη η Τουρκοκυπριακή πλευρά να επιδείξει την αναγκαία προθυμία για προσαρμογή κατά το μάλλον ή ήττον σύμφωνα με τις εισηγήσεις που περιέχονται στη Δέσμη Ιδεών, αν το ευαίσθητο ισοζύγιο στο υπόλοιπο της Δέσμης Ιδεών πρόκειται να διατηρηθεί.

36. Κατανοώ την ανησυχία της Τουρκοκυπριακής πλευράς για τις πιθανές επιπτώσεις των εδαφικών προσαρμογών στον πληθυσμό που σήμερα κατοικεί στις επηρεαζόμενες περιοχές. Ομως, όπως διευκρινίζεται στη Δέσμη Ιδεών, δεν τίθεται θέμα να εκτοπισθούν ή να προσφυγοποιηθούν τα πρόσωπα αυτά. Δεν θα ζητηθεί από κανένα να μετακινηθεί από την επηρεαζόμενη περιοχή και εκείνοι που επιθυμούν να μετακινηθούν από εκεί στο ομόσπονδο κράτος που θα τελεί υπό Τουρκοκυπριακή διοίκηση, τότε μόνο θα το πράξουν, όταν τους παρασχεθεί ικανοποιητική στέγη και οικονομική αποκατάσταση.

37. Σ ότι αφορά τους εκτοπισμένους χαιρετίζω

την αποδοχή από τον κ. Ντενκτάς της αρχής του δικαιώματος επιστροφής και του δικαιώματος περιουσίας. Παρ' όλα αυτά, ενώ δεν μπορεί να αγνοηθούν οι πρακτικές δυσκολίες που εξυπακούει η επίλυση του θέματος των εκτοπισμένων, ο τρόπος με τον οποίο αντιμετωπίζονται αυτές οι δυσκολίες δεν πρέπει να αντικρούεται προς τις αρχές του δικαιώματος επιστροφής και του δικαιώματος ιδιοκτησίας. Η Δέσμη Ιδεών, προσφέρει λογικές διευθετήσεις με τις οποίες αντιμετωπίζονται οι πρακτικές δυσκολίες κατά τρόπο που λαμβάνει υπόψη τα νόμιμα δικαιώματα και συμφέροντα και των δυο πλευρών.

38. Η επίπονη προσπάθεια των τελευταίων τριών μηνών είχε ως αποτέλεσμα να επιτευχθεί κάποια πρόοδος αλλά δεν πέτυχε το στόχο που θα μπορούσε κάποιος να αναμένει. Οι δυο ηγέτες συμφώνησαν να επαναλάβουν τις κοινές συνομιλίες τους μαζί μου τον Οκτώβριο. Όπως ανέφερα προηγουμένως, η Δέσμη Ιδεών έχει τώρα τύχει επαρκούς επεξεργασίας ώστε οι δυο πλευρές να μπορούν να καταλήξουν σε συνολική συμφωνία νοουμένου ότι οι παρατηρήσεις που έκανα πιο πάνω θα αντικρισθούν κατάλληλα και οι δυο ηγέτες θα επιδείξουν την αναγκαία πολιτική θέληση. Η διεθνής κοινότητα έχει το δικαίωμα να αναμένει ότι οι συνομιλίες του Οκτωβρίου θα καταλήξουν σε μια τέτοια συμφωνία.

39. Δεδομένου ότι η συνέχιση του στάτους κβο δεν αποτελεί βιώσιμη επιλογή πιστεύω ότι αν δεν επιτευχθεί συμφωνία στις συνομιλίες που θα επαναληφθούν τον Οκτώβριο, θα είναι ανάγκη το Συμβούλιο Ασφαλείας να σκεφθεί σοβαρά εναλλακτικούς τρόπους δράσης για επίλυση του Κυπριακού.